

AKTİF EĞİTİMDE GÜDÜLEME STRATEJİLERİ

Mustafa KALKAN

DEÜ Deniz İşletmeciliği ve Yönetimi Yüksekokulu

Anahtar Sözcükler: Aktif öğrenme, içsel güdüleme, özdüzenleme, özyeti

“İşittiğimi unuturum, gördüğümü
hatırlarım, yaptığımı öğrenirim.”

Konfiçyus

“Tartıştığımı geliştiririm.”

Nusret Fişek

“İstenmeden yenen aş, ya karın ağrıtır ya
da baş.”

Türk Atasözü

Davranışçı Yaklaşım

- dışsal güdü
- davranışın koşullanması
- bilgi yığıma, ezberleme
- öğrenci edilgenliği
- öğretmen bilgi aktarıcı

Bilişsel Yaklaşım

- içsel güdü
- bilginin yorumlanması
- bilgi işleme
(algılama, ön bilgilerle karşılaştırma, yeni bilgi oluşturma, anımsama)
- aktif katılım, sorumluluk yüklenme
- süreç kolaylaştırıcı

Eğitimde Temel Stratejiler

■ Güdüleme Stratejiler (motivational)

Neden, niçin? (İlgi, merak, kuşku, gereklilik)

■ Bilişsel Stratejiler (cognitive)

Nasıl, hangi yöntemle? (Soru-yanıt, tartışma, beyin fırtınası, araştırma vb.)

■ Bilişüstü Stratejiler (metacognitive)

Strateji seçimi, planlaması, yönlendirilmesi, kontrolü, değerlendirilmesi (ğrenmeyi ğrenme)

Etkin Özdüzenlemeli Öğrenmede Başarı Anlayışının Etkileri

- Öğrenme yönlü (Learning –oriented) / İş yönlü (Task-oriented)
  - hedef bilgi beceri geliştirme; çaba isteyen işlerin seçimi; kontrol edilebilir nedenleme; ölçü kendi performansı
  - öğrenme ortamı: anlamlı öğrenme; ilişkilendirme; içselleştirme; dayanışma; ilişki geliştirme; içsel güdü
- Gösteri yönlü (Performance-oriented) / Ben yönlü (Ego –oriented)
  - hedef sergileme; az çaba; kontrolü zor nedenleme; ölçü normlar
  - öğrenme ortamı: düşük katılım; ezber; bireycilik; dışsal güdü

Etkin Öndüzenlemeli Öğrenmede Özyeti ve Özgörümün Etkileri

- Özyeti (Self-Efficacy): Kişinin belirlenen düzeylerde belirli becerileri öğrenebilme/uygulayabilme konusunda gerekli yeteneklere sahip olduğuna dair bireysel inancı (Schunk, 1994;75)
- Özgörüm (Self-Schema): Çeşitli durumlarda ne olduğumuz ve ne olmak istediğimize ilişkin kendimize dair inançlar (Garcia ve Pintrich, 1994; 127)
  - Öğrencinin merkeze konulmasında araç
  - Güdüleyici inançların geliştirilmesinde yardımcı
  - Güdüleme ve bilişsel stratejiler arasında köprü oluşturması

Güdülemeyi Etkileyen Öğrenme Ortamları

- Dayanışmalı Öğrenme Ortamı (cooperative)
  - Karşılıklı bağımlılık (interdependent)
  - Yüzyüze katılım (face to face interaction)
  - Bireysel sorumluluk (individual accountability)
  - Kişiler arası iletişim (interpersonal small group skills)
- Olumlu Etkileri:

Aktif katılım; birbirine öğretme; öğreterek derinlemesine öğrenme; bilişsel çatışmadan öğrenme (cognitive conflict); akranlarca incelenme nedeniyle daha çok çaba; ortak amaç; birlikte başarma isteği; içsel güdü (Milis, Lyman ve Davidson, 1995:206)

Etkin Özdüzenlemeli Öğrenmenin Süreçleri

- Özgözlem (self-observation):
Özkayıtlamadan (self-recording) yararlanma
- Özyargı (self-judgement):
Performans- amaç karşılaştırması
- Öztepki (self-reaction):
Gelişim inancı → olumlu özyeti → olumlu güdü

OLUMLU ÖZDEĞER/ÖZGÖRÜM OLUŞUMU ve GÜDÜLEMENİN İŞLEMESİNE YARDIMCI GÜDÜLEME STRATEJİLERİ:

- **Kendini Engelleme (Self-Handicapping):** Olası başarısızlığa karşı özsaygınlığı koruma stratejisi
- **Savunmacı Karamsarlık (Defensive Pessimism):** Özgörümü korumak için daha çok çalışma stratejisi
- **Kendini Kanıtlama (Self-Affirmation):** Bir daldaki başarısızlığı başka dalda üstünlükle giderme stratejisi
- **Nedenleme (Attribution):** Nedenlemeler performansların hedeflerle karşılaştırılıp değerlendirilirken özdeğerlendirme ve tepki aşamalarında devreye girer.

KAYNAK YÖNETİMİ (RESOURCE MANAGEMENT):

- Yer, zaman, kaynak (kimden/hangi kaynaktan)
- “İyi öğrenci” özgörümlü: rahat, öğrenmeyi artırma
- “Zayıf öğrenci” özgörümlü: çekingen, ödev bitirme

SONUÇ...

Öğrencinin güdüleme stratejilerinden yararlanmak için güdülemeyi zayıflatan ya da güçlendiren ve pekiştiren öğelerin ayırımında olması yaşamsal önem taşımaktadır. Örneğin, öğrenme eylemi sonucunda ulaşılması hedeflenen şeyin ne olduğu önemlidir. Başkalarınca belirlenen normları ölçü almak ve performansını başkalarınıninkiyile kıyaslayarak değerlendirmek yerine, kendi performansıyla ve kendisince belirlenen normlar bazında değerlendirdiği bir başarı anlayışı geliştirmesi içsel güdülemenin etkili bir başlangıcı olacaktır.

SONUÇ...

Ayrıca, olumlu özyetiye sahip olma ve belirli çalışmalarda başarılı olacağı inancını geliştirme, başarısızlığın nedenlerini irdelerken dışsal nedenleme (external attribution) yerine içsel nedenlemeye (internal attribution) yönelmesi, güdülemede bir başka önemli basamağı oluşturmaktadır. Olaylar ya da durumlar karşısında kendi konumunu gerçekçi ama olumlulaştırma yaklaşımıyla belirlemesi ve bunu özdüzenlemeli çalışmalarına da yansıtması gerekmektedir. Bunlara ek olarak, güdülemeyi kontrol etmede kullanılabilecek kendini engelleme, savunmacı karamsarlık, kendini kanıtlama, nedenleme ve kaynak yönetimi gibi stratejilerin bilinçli ve kontrollü bir şekilde kullanılmasının da önemi göz ardı edilmemelidir.

SONUÇ...

- Hedef: etkin öz düzenlemeli öğrenme, yaşam boyu öğrenme; etkin bilgi işleyici
- Uygun ortam: dayanışmalı küçük grup çalışmaları
- “İstenmeden yenen aş ya karın ağrıtır, ya da baş” Türk Atasözü
- “İşittiğimi unuturum, gördüğümü hatırlarım, yaptığımı öğrenirim, tartıştığımı geliştiririm.”

TEŞEKKÜRLER